

1664.20

ERDÉLY

AZ ERDÉLYI NÉPI KÁRPÁT EGYESÜLET FOLYÓIRATA

XIII. ÉVFOLYAM

5.
SZÁM

1945 SZEPTEMBER

Főszerkesztő

VÁMSZER GÉZA

Felelős szerkesztő

WOLFF SÁNDOR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
CLUJ-KOLOZSVÁR, BRASSAI-UTCA 7.

ERDÉLY

AZ ERDÉLYI NÉPI KÁRPÁT EGYESÜLET HAVI FOLYÓIRATA

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, Jókai-utca 2. II. em.

Előfizetési ára 1945 május–december havára 1500 lej, május–augusztus havára 750 lej. Az egyesület tagjainak ugyanarra az időre 1000, illetőleg 500 lej. Egy-egy szám bolti ára 200 lej.

TARTALOM

Brüll Emánuel: A tanulóifjúság természetjárása	57
Máthé Borecsa: Négy nap a Kelemen-havasokban	61
Incze Andor: A folyóvölgyek kialakulása	64
Beke Lajos: Erdélyi Turisták Szövetsége	68
X. J.: Turista notesz	70

BCU Cluj / Central University Library Cluj

H Í R E K

Pályázat kirándulás leírására — A Gyopár-csoport — Székely Géza Csíkszeredában — Lakáscim- változások bejelentése — A tagsági díjak befize- tése	71
---	----

EGYESÜLETI ÉLET

Kirándulásaink augusztusban	72
---------------------------------------	----

ERDÉLY

AZ ERDÉLYI NÉPI KÁRPÁT EGYESÜLET FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: VÁMSZER GÉZA • FELELŐS SZERKESZTŐ: WOLFF SÁNDOR

A tanulóifjúság természetjárása

Az ifjúsággal, az ifjúság nevelésének, a nevelés helyes módjának kérdésével mindig időszerű foglalkozni; a mai politikai, társadalmi és gazdasági átalakulások korában kétszeresen az. Folyóiratunk rendeltetésének megfelelően ennek az igen fontos kérdésnek csak egy kis részletével óhajt foglalkozni, azzal, hogy miképpen lehetne és kellene a turisztaságban rejlő értékes nevelő elemeket az eddiginél nagyobb mértékben és hatásosabban hasznosítani.

Ezúttal főlegesennek tartom, hogy a természetjárásnak sokféle hasznát élésoroljam, sokan és sokszor megtették már előttem. Legutóbb éppen folyóiratunkban is erről írt rövid és igen tanulságos elmefuttatást Vámszer Géza, egyesületünknek elnöke (l. Erdély XLII:1945. 2. szám), az érdeklődőknek és kételkedőknek ennek elolvasását ajánlhatom. Inkább azt a kérdést teszem föl, hogyha mindaz igaz, ami ebben a cikkben olvasható — pedig megcáfolhatatlanul igaz —, hogy t. i. a természetjárásnál az egészségre hasznosabb, az ismeretszerzésre kedvezőbb, a társadalmi együttélésre alkalmasabb sport, szórakozás nincsen, hogyan van mégis az, hogy a természetjárás nem foglalja el az iskola munkájában, a tanulók életében, a nevelés szolgálatában azt a helyet, amelyet teljes joggal megérdemelne, sőt meg is követelhetne.

Mint a legtöbb esetben, most sem lehet a mulasztásért egyetlen tényezőt okolni és felelőssé tenni. Vegyük tehát sorra őket.

Az első tényező az *iskola*. Miért nem tűzi munkarendjébe az eddiginél gyakrabban és rendszeresebben a kirándulásokat? Az utóbbi két csonka esztendő nem vehető számításba: ez alatt az idő alatt sem idő, sem mód nem volt rá. Ennek rendes esztendőkből legfőbb akadály a tanterv zsúfoltsága és a tanuló ifjúságnak ebből származó túlterheltsége. Oly sok a tárgy és olyan nagy a megtanulandó anyag, hogy az iskolának minden percet föl kell használnia, ha valamelyes eredményt akar elérni. Tapasztalatból tudom, hogy sok szép kirándulási terv maradt emiatt írott malaszt. Holott — és ebben van az óriási ellentmondás, — minél nagyobb a megtanulandó anyag, a szellemi munka, annál nagyobb szükség van a természetjárás kiegyenlítő, hogy ne mond-

jam, kiegyenesítő hatására. Elsősorban a tanári testületeknek kellene tiltakozniok az ifjúság szellemi túlterhelése ellen, hogy a fejlődő szervezetnek megadhasa a testi fejlődés lehetőségének legalább a minimumát.

Azt mondhatná erre valaki, hogy nem kell a diákokat féltetni, nem terheli ő meg magát, illetőleg nem hagyja magát megterhelni, mert csak annyit tanul, amennyit bír, vagy amennyit akar. Ez nagyjából talán így is van, meglehet, hogy a tanulók egy része valóban így tesz, de a másik része mindenáron, tehát az egészség, a testi fejlődés rovására is meg szeretne felelni föladatának, el akarná végezni munkáját. Hát nem kár, nem nagy kár ezekért, éppen a legjobbakért, a leglelkiismeretesebbekért? Nem nevezhető-e ez az eljárás könnyelműségnek, sőt véteknak? Az illetékeseknek minden lehető el kellene követniök, hogy ez a visszáság megszűnjék és a testnek is megadassék, ami őt éppen a szellemi fejlődés zavartalansága érdekében megilleti.

A többi kérdés, amilyen például a vasárnap szabaddá tétele (korai istentisztelet), a vezető tanárok megválasztása, útiutak készítése és a kirándulások előkészítése, a kirándulásban résztvevő osztályok arányos beosztása stb. már csak igazgatási ügy.

A második tényező a *szülők*. Nem sokan vannak közülök igazán meggyőződve a test nevelésének a szellemével egyenlő fontosságáról, meg arról, hogy a test épségének megtartásában, egészséges fejlődésének előmozdításában milyen elsőrendűen fontos szerepe van a turistaságnak. De még azok, akik mindezt tudják és vallják, sem vonják le mindnyájan a kellő következtetéseket sem magukra, sem családtagjaikra nézve. Attól tartanak, hogy a kirándulások gátolják vagy legalább is megnehezítik gyermekük előmenetelét, több a kára, mint a haszna, és ha választani kell, a test ápolását tartják kevésbé fontosnak. Holott az igazság az, hogy egyiket sem kell fontosabbnak tartani a másikkal; az egyiknek elhanyagolása legtöbbször megbosszulja magát a másikkban is.

Az iskolának és minden illetékes hatóságnak az is kötelessége volna, hogy a szülőket és érdekelteket kellőképpen fölvilágosítsa. Ennek biztonnal meg volna az az eredménye, hogy a szülők nem sajnálnák gyermeküktől a természetjárásra szánt időt, nem tartanak pusztán haszontalan, ruharongáló csavargásnak, még akkor sem, ha valamelyik kirándulásról semmi említésreméltót nem tud, vagy nem akar azonnal elmondani.

De ne sajnáljanak a szülők egy kis többkiadást a tarisznyábalavóra (természetesen, ha tehetik), vagy többnapos kiránduláskor az úttal járó költségekre sem, mert mindez nem kárbavesztett kiadás, nem kidobott pénz. Hiszen tapasztalhatták, hogy már maga a kirándulásra való készülődés micsoda izgalommal jár, napokig egyébre sem tud gondolni a gyermek, mint a tervbevett útra. Valóságos élmény már az is, ahogyan gondolatban előre is átéli a kirándulásnak egyes mozzanatait. Szabad-e a serdülő és fölserdült ifjúságot olyasmitől megfosztani, aminek csak elgondolása is ekkora hatással van képzeletére és érzelmeire? Bizonyára nem szabad.

Hátra van még, hogy a legfontosabb tényezőről szóljunk, magáról az elsősorban érdekelt *ifjúságról*. Őt is meg kell vádolnunk, mert ő is oka annak, hogy a természetjárás eddig még nem foglalta el az oktatás és nevelés párhuzamos munkájában azt a helyet, amelyet éppen az ifjúság, a jövő társadalma érdekében minél hamarabb el kell foglalnia. Nincs miért sokáig kerülgetnem a kérdést, megmondhatom őszintén, hogy az ifjúság eddigelé — igen kevés kivétellel — minden más sportot, mulatságot, szórakozást előbbrevalónak tartott a turistaságnál. Nem hiszem, hogy akadna az igazmondást csak valamennyire is szerető ifjú (fiú és leány), aki ennek az állításnak igazságát tagadná. Akármilyen mozielőadás, akármilyen táncmulatság, zsúr stb. többet ér az ő szemében a legkecsesebb kirándulásnál. Hogy miért van ez így, azt nem tudom, csak úgy gondolom, hogy a tájékozatlanság a természetjárás hasznos, nagyon hasznos voltának tekintetében. Egyetlen eset van, amikor szívesen vesznek részt a kirándulásban, akkor t. i., ha hét-köznapon, a tanítás aznapi rendkívüli szünetében rendezik meg. De ilyenkor is hányan vannak, akit alapos vagy alaptalan okból a távollmaradásra kérnek engedélyt, vagy egyszerűen megszöknek. Úgy lát-szik, hogy sem az iskolától, sem a szülőktől nem hallják és nem tapasztalják elégszer a fontosságát, maguktól pedig nem igen jöhetnek rá. Ez a fölvilágosítás tehát szintén az iskola és a szülei ház feladata; ennek is akkor van igazán meggyőző ereje, ha példamutatással jár, ha az iskola tanári testületének és a családnak is minél több tagja, minél gyakrabban vesz részt kirándulásokban.

Mikor is kezdődjék a gyermek természetjárása? Már az elemi iskolában. Az emberi lélek a gyermekkorban a legfogékonyabb, az ekkor szerzett benyomások a legmaradandóbbak, úgyszólván kitorölhetetlenek. A város, a falu környékére egy-egy félnapos kirándulásra már az 1. elemista gyermeket el lehet vinni, később kellő felügyelet mellett egésznaposra is. Nem kell a gyermeket olyan nagyon féltetni a túlságos elfáradástól, hiszen a kis gyermek, ha egészséges, egész napon át fáradhatatlanul lótfut, igazán egy pernyi nyugta nincsen, és ha végtére is elfárad, néhány pernyi pihenés után csodálatosan visszanyeri játszókedvét és rugalmasságát.

Már ebben a zsenge korban meg kell neki magyarázni, hogy a fákat, növényeket, a kisebb-nagyobb állatokat mind kimélni kell. Ha már itt elkezdjük a természet okos szeretetére nevelni az emberpalántát, ritkábban fog megtörténni, hogy éretlen és értetlen suhancok ok nélkül is pusztítsák a fákat, cserjéket, bemocskolják a források környékét, a foglalt forrásokat pedig megrongálják, az útjelzéseket lefaragják, eltüntessék, stb., mikért bizony nekünk is mindnyájunknak szégyenkez-nünk (nemesk bosszankodnunk) kellene, mert abban, hogy ez így van, hogy még itt tartunk, mi is hibásak vagyunk.

A tervszerű kirándulásokat azután folytatni kell a közép- és szakiskolák minden fajtáján és tagozatán, így válhatnék a természetjárás minden ember számára életszükséggé.

Ez a három főtényező, amelynek együttes és tudatos munkájától várható az ifjúsági turistaság térhódítása. De ezen a három, *belsőnek*

nevezhető tényezőkön kívül, van egy nem kevésbé fontos *külső* tényező is, nevezetesen a *felsőbb hatóságok*, mindazok a szervezetek, amelyek az ifjúság oktatására, politikai és kulturális nevelésére befolyást gyakorolnak. Hiszem, hogy mindnyájan tisztában vannak az ifjúság egészséges nevelésének sorsdöntő fontosságával. Sorsdöntő az egyénre, mert természetadta képességeinek kifejlesztésére és hasznosítására csak így lesz képes, de sorsdöntő a közre, a társadalomra is, mert egész embereket csak így tud sorompóba állítani, csak így lesz módja, hogy minden munkahelyre igazán odavaló embert válasszon ki és alkalmazzon. És valószínű, hogy ezek a hatóságok, szervek azzal is tisztában vannak, hogy az egészséges nevelés szolgálatában, milyen elsőrendű fontosságú a természetjárás.

Ezeknek a legfelsőbb fórumoknak kettős volna a kötelességük. Az egyik az volna, hogy megfelelő rendeletekkel, utasításokkal, tanácsokkal lássák el az iskolákat, hogyan, milyen mértékben illesszék be évi munkájukba a kirándulásokat. Első teendő volna a hét végének, vagyis a szombat délutánnak és a vasárnapnak egyéb iskolai munkától való felszabadítása, hogy (a szükség szerint egészen vagy részben) a testnevelésnek, a sportnak és eközt természetesen a turistaságnak szolgálatába állítható legyen.

Másik feladatuk az volna, hogy előteremtsék és megadják az intézeteknek az anyagi lehetőséget kirándulások rendezésére, vagy maguk rendeznének ilyeneket az ifjúság számára. Minthogy a távolabbi vidékre szóló, többnapos kirándulások rendezésének legfőbb akadálya, de legalább is nehézsége az útiköltség és a szállás-élelmezés kérdése, az volna helyes, ha minden iskolának joga volna évenként két ízben — egyszer év közben, egyszer meg az iskolai év befejeztével — egy-egy nagyobb kirándulást rendezni, nagy vasúti és autóskezdvezménnyel. Minden iskolát, elsősorban az internátussal rendelkezőket pedig arra kellene kötelezni, hogy egy-két szobát fokozatosan diák-turisták befogadására menedékházzszerűen rendezzen be, emeletes pricekkel, a leg-egyszerűbb és legnélkülözhetetlenebb felszerelési tárgyakkal. Ezek nemcsak a nyári nagyszünetben, hanem egész éven át készenlétben és rendelkezésre állanak. Az élelmezést ilyen helyeken az iskolák éttermei látnák el önköltségi áron; ahol ilyenek nincsenek, ott a jótékony intézmények, a szakszervezetek vagy szövetszervezetek étkezői szolgálnák ki hasonlóképpen jutányos áron. A turista szállások berendezésének költségét részben a feleltes hatóságok, az iskolafenntartók bocsátanák az intézetek rendelkezésére, részben pedig az ifjúság évenkénti méltányos hozzájárulása fedezné.

Nincsen olyan kérdése az ifjúsági kirándulásoknak, amelyet egy kevés jóakarattal igazán könnyűszerrel meg ne lehetne oldani. Ennek a kis jóakarattal ilyen nagyfontosságú kérdésben nem szabad hiányoznia, az ifjúság neveléséről egy percre sem szabad megfeledkeznünk, mint ahogy nem feledkezhethetünk meg az életről egyetlen pillanatra sem, mert hiszen az ifjúság maga az élet, az élet folytonossága, maga a jövő, az emberiség jövője; az ifjúság helyes nevelésével a jövődőt, a jövődőt igazabb, tökéletesebb társadalmát készítjük elő.

Brüll Emánuel

Négy nap a Kelemen-havasokban

„Négy naptárból kiszakított arany lap.
Négy örökkévalóságba iktatott,
Kibeszélhetetlen mély titok.“

(Reményik).

Május volt és pünkösd. Szítaló hajnali esőben indultunk *Ratosnyáról*. A *Szoku-patakán* mentünk fel, nehéz zsákokkal, botorkálva az iparvasút egyenetlen talpfáin. Egész nap köd volt, eső szemerként s dél is elmult, mire elértük a gerincútat. A *Poiana Lunga*-n (1458 m) éjtszakáztunk, — szabad ég alatt. Az eszténa, melyre számítottunk, elköltözött más vidékre s mi ott maradtunk fedél nélkül. A hangulat a mélyponton volt, a társaság fáradt, mogorva. Csak erélyes felszólításra hajlandók fenyoágot gyűjteni derékaljnak s száraz galyat tüzelni. Széldöntéses, égett erdőrészen állapotunk meg. volt ott tüzelőfa bőven, hatalmas máglyát gyújtottunk, ökröt lehetett volna sütni rajta. Pokrócba csavarodva, lábba a tűz felé köréje heveredtünk. Bakancsaink keményre száradtak, míg arcunkra finoman szitált a köd.

Öreg turisták rémmeséi elevenedtek meg ezen az éjtszakán. Máig sem tudom. álom volt vagy valóság. Nyitott szemmel virrasztottam. A köddel bírkózó lángok bűvös kört vontak körénk, kísérteties volt ez a tompa sugárzás és szinte áthatolhatatlannak látszott. Mégis az ellenségesen figyelő erdőből szinte hangtalanul egy hatalmas férfi-alak bukkant ki. Csontos fekete arca szinte eltűnt a piszkos, fehér, bundájával kifelé fordított, földig érő suba és a nagy kucsma között. Szó nélkül leült a tűz mellé, a máglya másik oldalára s fejszéjére támaszkodva bámulta az ég felé röppenő aranybogarakat. Mikor ment el, nem tudom. Mire magamhoz tértem, vagy felébredtem, fejem felett fellebbent a felhőfakaró s egy pillanatra előtűntek a csillagok. Az erdőben valakinek a léptei alatt resegtek az ágak és mintha valahol az erdőben fejsze döngelte volna a fákat.

A hajnali vattaszerű ködtakaró ránehezedett a feltörő lángokra, a fényes, bűvös kör megfakult, kesernyés füst csipte a szemünket s a fénylő aranybogarak szürke pernyeként hulltak a parazon melegedő teavízbe.

Szakadó esőben folytattuk az utat a *Kisbeszterce* felé. A főgerinccel párhuzamosan haladó plájon igyekeztünk előre. Az utat több száz méteres szakaszokon hófoltok nehezítették meg. A porhanyós, mély hó igénybe vette a lábat is, időnként is. Tornamutatványnak is beillett egyik-másik társunk igyekezete, hogy combig besüppedt lábát kiszabadítsa a hótömegből.

A *Prislop* felázott, porhanyós talaja 500 méteres nivókülönbségével sem hangolta jobb kedvre a társaságot. Most már nemcsak vízesek, sárosak is voltunk. A *Strenior* (1879 m) vízeseinél jártunk már, mikor elállott az eső és a szél egy pillanatra elénk varázsolt a napfényben fürdő *Kelemen* vonulatot.

Az erdők között kilométer hosszúságban fedte még hó az utakat. Megfeketedett felülete híven őrizte a rajta átvonulók nyomait: pici lán-

szemek szeszélyes összevisszaságban tekerözve, bogár sétálhatott a friss hóban; apró madárnyomok, a ragyogó napnak, a váratlan ételnek ugrált itt örömben valamelyik havasi lakó; a sűrűségeen keresztül vezető szűk ösvény haván a nyomok életet mentő menekülésről beszéltek kilométer hosszúságban, míg elvesztek a tisztás füves talaján. Szarvas menekült itt az üldöző farkas elől. Sziklás, fadöntéses vidéken a mackó nehéz mancsainak nyomát megszeppent arccal bámulták a nyúl szívűek.

Éjjeli menedéket a *Pop Picior* (1839 m) alatti SKV „menedékházban” találtunk. A neve ház volt, de az egyik nyitott oldala és a házban talált állati maradványok után ítélve inkább istállónak nevezhetjük volna. Mind-egy, fedél volt éjtszakára a fejünk fölött. Efeletti örömlünkben még arra is volt erőnk, hogy lakhatóvá takarítsuk, fenyeőágot készítsünk, sőt a házias hajlamú férfiak puliszkát is keverték a helyiség közepén terpeszkedő szabadtűzön. A nők kissé „pilledten” száritgálták rongyán ázott selyemharisnyájukat s búsan elmélkedtek a mulandóság kérelhetetlen törvényén.

Éjtszaka a tüzet felváltva őriztük. Hajnalig ott kuporogtam mellette és a védettség érzésével hallgattam az éjtszakát. Csendje többet mesélt, mint az eseménydús turistamesék mondhattak volna. Csak éppen hallgatni kell tudni.

A ház nyitott oldalán keresztül öklömnyi csillagok ragyogtak be a reánkboruló, sugárzó, kék sötétségből. Ebből a végtelen mélységből néha felvillant a *Pietros* hóval csíkozott kettős csúcsa. A ház alatt a patak zúgása tavaszi olvadásokról mesélt. A mindent elsöprő áradások emléktől felsírt egy-egy madár. A szél keresztülvágott az erdőn s érintésére megcsendültek a fák. Titokzatos, fájó hangok kúsztak be a kunyhó felede alá: kétségbeesés, vágyakozás, hívás sír bennük, ember vagy állat hívja, keresi a párját? Vagy az elbódult képzelet játszott velünk?

A hajnali hideg riasztott fel, s ahogy a ház kibontakozott a homályból, kiszöktené a kunyhóból. Az éjtszaka álmos morcossága még ráfeküdt a dombtető tisztására, amikor a fák mögöl éles sárga sugarak törtek elő és életet hoztak magukkal a tájra. Valahol messze, először csak sejtette magát, feltűntek a *Mármarosi-havasok*. Csúcsait felhőbundába burkolta, de havas oldalát már rózsaszínre festette a felkelő nap. A *Görgényi-havasokon* még ott lebegett az elvonuló éjtszaka szürke úszálya. A fenyvesek olivzöld reggeli homályában az ébredező madarak álmosan mondogatják reggeli imájukat.

Az első világháborúból ittmaradt fedezék tetején ülök. Elrozsdásodott szögesdrótok, begyepesedett lövészárkok, töltényhüvelyek hevernek szerteszét és emlékeztetnek az emberre, a bűnre. De itt béke volt és ünnep s a háborús emlékeket benőtte a moha. Lélegzetviasszafojtva ültem ott és minden vágyam csak az volt, hogy meg tudjam magamnak örökíteni ennek a reggelnek minden szépségét, békéjét, hogy soha semmi ki ne tudja törölni, hogy ép úgy előszedhessem, ha erőre van szükségem, mint a fényképalbumba összegyűjtött képeim valamelyikét.

Ünnep volt. Ezt sugározta a természet is. Utunk a *Gruii-csúcs* (1882 m) alatt vitt el, hosszú hómezőkön, boróka- és kigyófenyőrengetegen keresztül. A nap mintha kárpótolni akart volna az elmúlt nap esős voltáért, tengerkék égből sugározta ránk a meleget. A *Mármarosi-havasok* teljes

pompájukban mesebeli kristálytömbként csillogtak a láthatár szélén. Megkerültük a *Ruszka* (1925 m) csúcsát s csak messziről bámultuk az ezeréves kőbálványokat: a *Törökszultán* barázdált arcát, a pihenő *Púpos-tévé*t fenséges mozdulatlanságában s a *Boszorkányok* szeszélyes csoportját. Pogány világba cseppentünk s az idő is pogányul elbánt velünk. A szikrázó, tavaszi kékségben, az öreg morénákkal barázdált hegycsúcsok először csak kis felhőgombolyagokat dobáltak egymásnak. Átlátszó kis foszlányaikon keresztül ezer színben csillogott a nap. Egy-egy felhőrongyba mi is belekerültünk s a színjáték pompájában gyönyörködve minden tekintetben felhőben jártunk. Valahol a *Pietrosz* (2102 m) csúcsa alatt józanított ki egy kiadós zápor. Reménytelenül beborult felettünk. A csúcsokról hideg, csontig ható szél vágott végig rajtunk. Ezentúl már nem törődünk a *Negoi* nyereg fullasztó emelkedésével, minden törekvésünk az volt, minél hamarabb elérni a *Dregust* (1770 m) és fedél alá kerülni. A vágy szárnyakat ad és a *Retitis* (2021 m) tág fennsíkján már valószággal futottunk. Pedig nehéz volt az út. Az olvadás már megindult itt s a vékony jégtakaró alatt megbúvó kis csermelyekben gyakran megmerült a bakancsunk. Mire a *Dregushoz* értünk, már újra kitisztult az ég s a lemenő nap vörös csikjai hasítottak az erdő homályába, míg mi a híres vadászházat kerestük.

Halálosan fáradtak voltunk, nehéz, nagy út volt mögöttünk, de a jó ágy, meleg szoba és meleg étel tudata új életet öntött belénk. Régi lelkesedéssel gyönyörködtünk újra a havasi alkonyatban, a nyugati égtáj szín-pompájában.

Az éjszakai ég csillagos volt még, de mikor a késő reggeli órákban felkeltünk, a házra újra ránehezedett a köd. Nedves, nyúlós, szürke köd, rátelepedett a fákra, a kövekre, bekúszott a bőrünk alá s rátelepedett a hangulatunkra. Ahogy jött, úgy el is tűnt. Az áthatolhatatlannak látszó ködfalon kis rést ütött a nap s mire feleszméltünk, eltűnt az egész, felettünk kacagott a nap a sikerült tréfán. Csak a fenyőtűkön csillogtak finom könnyecseppek, de eltűntek azok is hamar, csak valami alig érezhető illat emlékeztetett a napba felszívódott vízcseppekre.

Utunk lefelé az ilvavölgyi iparvasút 15 km-éig kényelmesnek indult. A napsütéssel feltámadt jókedvünket még az sem veszélyeztette, hogy egyszer rossz irányt vettünk és a jobbra térő ösvény helyett a balra mentünk. És hogy mégis csak meg kellett másznunk azt a majdnem függőlegesen emelkedő hegyoldalt, amelyre azt mondtuk, mikor lecsúsztunk rajta, hogy oda hat ökörrrel sem vontatnak fel. Az sem tört le bennünket, hogy a 15-ből már kiindult a plato-kocsi és a 13-ig kellett utána rohanni a talpfákon. *Palota-Ilva* rég nem látott olyan vidám társaságot, mint amilyen azon a májusi ünnepnapon, a kicsi plato-kocsin összekapaszkodva begördült a fűrésztelepre.

(Marosvásárhely)

Máthé Borcsa

A folyóvölgyek kialakulása

A természetjárónak egy nagy előnye van a pusztán elméleti alapon dolgozó tudósokkal szemben: közvetlenül tanulmányozhatja a Föld felszínformáit és azok fejlődését. Nem is lehet igazi geomorfológus az, aki nem megy ki a természetbe, viszont az nem igazi természetjáró, aki vizsgálódás nélkül, behúnyt szemmel rója a kilométereket. Ez az írás a dolgok megértéséhez csak rövid útmutatás akar lenni, kiki megkeresheti e jelenségeket a természet gazdag formakincsében és a gyakorlatban beillesztheti a formákat az itt következő fejlődési sémák valamelyikébe.

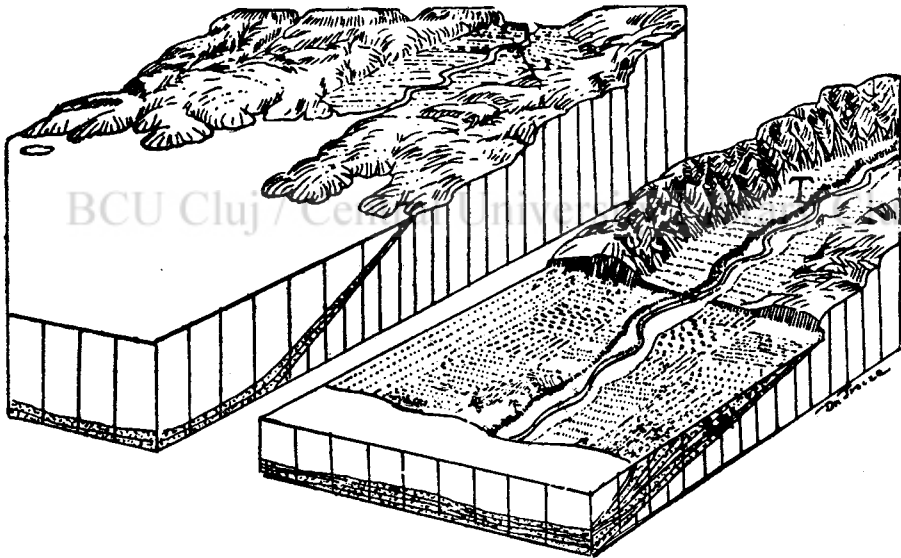
A turistatérképen és a természetben az uralkodó forma a *völgy*, amely — mint láttuk — a *folyóvíz* munkájának eredménye. Vannak ugyan jégár- (gleccser-) vájta völgyek is, de ezeknek létrejötténél is mindig föltételezzük a megelőző időszakban a folyóvíz munkáját. E munkának mintegy „mellékterméke”, salakja a törmelék (kavics, görgeleg, homok, iszap). Ha a völgy lejtője meredek, akkor a víz gyorsabban folyik s ezért ott többet, ahol lankásabb, ott kevesebbet bír továbbszállítani. Ezért a hegy-ségből a síkságra kilépő valamennyi folyó a lapályra érve, hordalékát azonnal lerakja — akárcsak a torrens —, az így keletkező törmelékkúpok azonban lankásabbak. Több ilyen törmelékkúp egymással érintkezve, valószínűleg alfölddé olvad egybe. Így az Alpokból kilépő folyók a milánói síkságot, az úgynevezett *Piemont*-ot, a Himalájából lejövők a *Pendzsab*-ot, a Bihari havasokból, Szilágyságból és Bánsági hegyekből érkezők a *Tiszántúl* lapályát építik fel. E síkságok keresztmetszetben domború (konvex) szelvényt mutatnak, folyóik (Piemontban a Piave, Tagliamento, Isonzó és Livenza, az Alföldön a Tisza) elágaznak, ide-oda kanyarognak. A törmelékkúpokon települnek a falvak, a köztük maradó hézagokban pedig meggyűl az állóvíz: szernye, mocsár és sárret keletkezik.

Ugyanez történhetett hajdan a Kárpátok területén, amikor az erdélyi medencében még tengervíz volt, s ennek öblei mélyen benyúltak a hegység völgyeibe, ilyenformát mutat a térkép Dalmácia és Bretagne partvidékén. A lejtőkön lerohanó folyók a partra érve, lerakták törmeléküket s így az öblöket lassan síksággá töltötték fel (*alcsíki és felcsíki medence, gyergyói, fogarasi és hátszegei medence, a Barcaság, Háromszék* stb.). Az ilyen hegyközi síkságok keresztmetszete homorú (konkáv), mert körükörül törmelékkúpok vannak, közepük van a legmélyebben.

Törmelékfelhalmozódásból az erózió-végpont szintjén is keletkezhetnek lapályok és pedig a tengerparton vagy pedig a szárazföld belsejében ott, ahol régen tófenék vagy tengerfenék volt. Ilyen végpont például valamennyi kárpátvidéki folyó szempontjából a *Magyar Alföld*. A tengerfenék vagy tómedence feltöltődéséből létrejött síkság keresztmetszete már nem domború, sem nem homorú, hanem tökéletesen sík felület.

Az első két síkság esetében megtörténik, hogy a folyók végpontja valahol lezökken, ekkor természetesen a völgyek lejtősödése is mindenütt meredekebbé válik, a folyók bevágódnak a saját maguk által lerakott törmelékbe és így keletkeznek az ú. n. *terraszok*. Ugyanez az eset következik

be, ha nem az erózióvégpont süllyed, hanem a folyó forrásvidéke, a hegység emelkedik. Általában szokjuk meg, hogy a földkéreg állandó hullámzásban van, akárcsak a lélező mellkas, emelkedik és süllyed — az évmilliók során — ehhez van idő bőven, a földtörténet igazán nem fukarkodik a számokban! A bevágódásra újabb törmelékfelhalmozódás következik a völgyben s ha az emelkedés (vagy zökkenés) ismétlődik, a folyó újra bevágja a völgyet; így azután a különböző korú törmelékekből skatulyaszerűen egymásbailleszkedő *terraszrendszert* találunk. A terraszok a völgyek arculatának legjellemzőbb vonásai. A *Kárpátok*, az *Alpok*, az *amerikai Szikláshegység* stb. emelkedési időszakait kényelmesen leolvashatjuk a folyók terraszainak számából. A terraszok a mellékvölgyekben is követhetők, de számuk itt egyre fogy, hiszen a völgybevágódás mindig hátráló, azaz a torkolattól fölfelé halad. A terraszok lejtősödése többnyire azonos a völgy lejtősödésével, előfordul azonban, hogy a völgy régebben meredekebben vagy lankásabban lejtett, mint ma, ezt tisztán ki lehet olvasni a régi terraszok lejtősödéséből.

1. rajz. A tengerpart alakulása a vízszint süllyedése és emelkedése esetén.

Azt mondtam, hogy a folyóvíz munkája, tudományos kifejezéssel élve: az *erózió* mértéke megváltozik, ha a völgy lejtősödésében változás áll be. A lejtő azonban akkor is megváltozik, ha nem a forrásvidék, tehát a hegység emelkedik, hanem ellenkezőleg: az *erózióvégpont*, azaz a *tenger szintje süllyed*, melybe a folyó beleömlik. Az eredmény ugyanaz, úgy hogy a tudósok ma sem tudnak megegyezni, hogy tulajdonképpen melyik eset az igaz. Mellékelt tömbszelvényünk a tengerszint változásának következményeit mutatja be. Az 1. rajz jobboldali tömbszelvényén a tengerszint süllyed, a baloldalin emelkedik. Talán tudják, kedves természetjáró olvasóim, hogy a jelenlegi geológiai kort megelőzően, az úgynevezett jégkorszakban, rettentő vastag jégpáncél borította Európa északi részét, ami igen sok vizet vont el

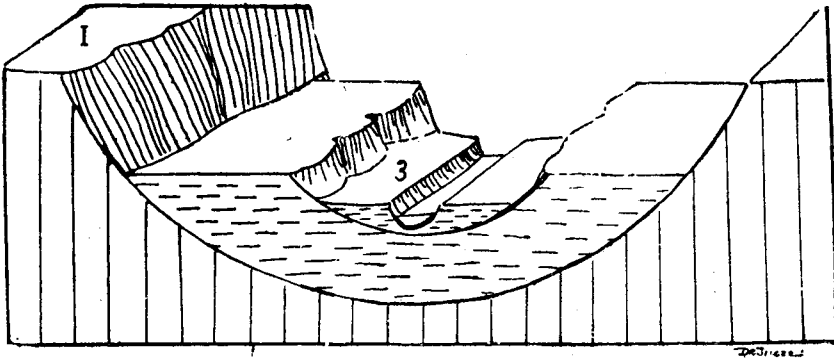
a tengerektől és óceánoktól, ennek következtében az óceán szintje mindenütt süllyedt. Mivel pedig az eljegesedés időszakait négy izben váltotta fel a melegebb éghajlat, azért a rengeteg jég elolvadása mindannyiszor a vízszint emelkedését vonta maga után. Na már most: a tengerszint lévén az erózióvégpont, ennek süllyedése valósággal megfiatalítja a folyó életerejét, a völgy lejtője meredekebbé válik és az alsószakaszon bevágódás, a felsőn (kb. 1500—1600 métertől fölfelé) feltöltődés (törmeléklerakódás áll be. A melegebb időszakokban mindennek pontosan az ellenkezője történik: az alsószakaszon törmeléklerakódás, a felső szakaszon völgybevágódás. (Az 1. rajzon a baloldali tömbszelvény a tengerszint emelkedését mutatja, a beleömlő folyó alsószakaszán feltöltődést látunk, a másik tömbszelvényen a tengerszint süllyedt, itt völgybevágódást és terraszt (*T*) látunk.)

Tehát a Föld hosszú története folyamán gyakran fellépő éghajlatváltozások okai lehetnek a terraszképződésnek. Penck, a jégkorszak vlághírű kutatója, tanulmányozta az alpesi jégárok munkáját. Ez egyébként a földalaktan (geomorfológia) egész külön fejezetét képezi, itt, sajnos, nem foglalkozhatunk velük; még csak annyit, hogy a jégárok a magashegységben állandóan koptatják, súrolják-gyalulják a felszínt, ez a munka pedig rendkívül sok forgáccsal, törmelékkel jár. A rengeteg törmeléket a folyók nem tudják továbbszállítani, ezért a völgyek vele feltöltődnek. A melegebb időszakokban kevesebb a törmelék, azért a folyók be tudnak vágódni a megelőzőleg lerakott törmelékükbe és így keletkeznek Penck szerint a terraszok.

Viszont a jégkorszakokat megelőző u. n. *pliocén* korszakban az éghajlat éppenséggel melegebb volt a mainál, ekkor meg az északi sarkvidékkörüli jégsüveg sokkal kisebb terjedelmű lehetett, ha egyáltalán megvolt. Természetes, hogy a jégkorszak elején beálló hideget a jégsüveg előtörése és a tengerszint süllyedése követte. Ilyen nagy távlatokkal kell dolgoznia a földalaktanak, de mindenkinek is, aki a természet bármely részjelenségével foglalkozik. A Föld életjelenségei logikusan kapcsolódnak egymáshoz, akár az egymásbafűződő láncszemek.

A harmad- és negyedkorban végbemenő lassú emelkedések alatt hegységeinkben valóságos terraszrendszerek keletkeztek. Minden emelkedés alatt a folyó bevágódott, a szünetekben pedig feltöltötte völgyét, a következő emelkedés újabb bevágódást eredményezett, majd ismét feltöltődés következik stb. stb. Szabály az, hogy mindig a legfelső terrasz a legidősebb s az alsó a legfiatalabb. Persze a terraszok nem mindenütt maradtak meg épségben, hol a jobb, hol a balparton hiába keressük őket, mert a folyó kanyarulatai megtámadták, a mellékfolyók leszakították vagy a suvadások tették tönkre.

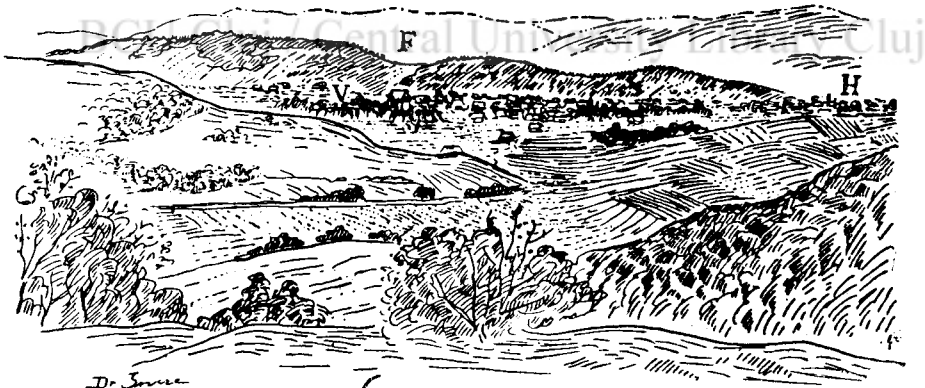
A 2. rajzon ilyen terraszrendszert tüntettünk fel, legfelül van a legidősebb, az 1. számú terrasz, melyet völgybevágódás eredményezett, erre völgyszélesítés következett, törmelékhalmozódással, ebbe vágta a medrét a folyó a következő völgybevágódás időszakában és így jött létre az előzőnél alacsonyabb, 2. számú terrasz, mire újabb völgyszélesítés és kavicslerakódás után ismét völgybevágódás következett a 3. számú terrasz képződésével. Jelenleg a folyó ebbe vágja medrét. Az 1. sz. terrasz a legrégebb, ez sziklaterrasz, ilyen Kolozsváron a Fellegvár, a 2. és 3. számú terrasz kavicsterrász, ez utóbbi a legfiatalabb, ezen épült Kolozsvár, ezt

2. rajz A folyó terraszainak keletkezése.

a 3. rajzon V-vel, a középterraszt, az u. n. házsongárdit H-val, a legfelsőt, a fellegvárit F-fel jelöltem. Kavicsteraszt találunk *Gyalu* határában 1.5 m—2 m vastag kavicsréteggel. A kavicsréteg néha feltűnően vastag, pl. *Szamosfalván* 30 m vastag, ezt nem rakhatta le a mai Szamos; ezek általában az előbb leírt módon keletkeztek.

A terraszokon rendszeren településeket találunk (Monostor—Kolozsvár—Apahida, sőt tovább a híres zsuki terraszt találjuk, ezen van Alsó-, Felső- és Nemes-Zsuk). Sokszor igen terjedelmesek, pl. a Hója—gyalui tervasz, rendszeren azonban felaprózódtak.

3. rajz. A Kis Szamos kolozsvári terraszai.

Am a kirándulásainkról szintén jól ismert szép *Dregán-patak* völgyében már egészen más terraszokat látunk. Itt kavics nincsen, ezek a kemény dacitba vájt terraszok az úgynevezett *sziklaterraszok* (a 2. rajzon az 1. számú). Ezek nem a folyó saját törmelékének bevágódásából keletkeztek, hanem egyszerűen a völgytalpra való bevágódásból, törmelékkepződés nélkül, esetleg a folyó kanyarulatai mosták el később a törmeléket.

Akárhogyan is legyen, a terraszképződés a legtöbb esetben az erózióvégpont (tengerszint, tó) süllyedésével vagy a hegység emelkedésével függ össze, ami édes mindegy, az eredmény mindig az, hogy a lejtő meredekebbé válik, a folyó munkaképessége megnő s a völgy bevágódik.

(Befejezése következik.)

Incze Andor

Erdélyi Turisták Szövetsége

A mindnyájunk által annyira óhajtott béke végre elkövetkezett; a nagy vihar után új világ, új élet van kialakulóban. Első föladatunk a pusztítás okozta romok eltakarítása, hogy mielőbb hozzáfoghassunk az alkotó munkához. Egyesületünkre is új föladatok várnak most, hogy működésének egész területét visszanyerte. A turisták közti viszonyt, amely eddig sem tett különbséget ember és ember között, nem osztályozta őket származás, vallás vagy társadalmi rend szerint, most még szorosabbá, igazán testvérivé kell tennünk. Az első lépést már meg is tettük akkor, amikor a kolozsvári négy turistaegyesületnek összefogását, fúzióját megteremtettük.

Ezzel az egyesüléssel — úgy érzem — igazán csak az első lépést tettük meg. Ha azt akarjuk, hogy hozzáférhetővé tegyük Erdély minden természeti szépségét és gazdasági kincsét, ha azt akarjuk, hogy a turistaság a jövőben számbavevő tényező legyen, hogy komolyan elősegítse ország-résünk fürdőéletét és idegenforgalmát, egyszóval ha mindazt el akarjuk érni vagy legalább is megközelíteni, amiket az egyesülés alkalmával is magunk elé tűztünk, akkor tovább kell mennünk és egy szervezetben, szövetségben egyesítenünk kell Erdélynek minden turistasággal foglalkozó egyesületét.

Annyiszor hangoztatjuk, hogy Erdély minden nemzetiségének össze kell fognia, meg kell szűnni minden torzsalkodásnak; annyszor mondogatjuk, hogy le kell omlania minden válaszfalnak, amely a múltban a különböző hitet vallókat, a más társadalmi osztályhoz tartozókat elválasztotta egymástól, segítsük hát ezt az általános óhajtást valósággá változtatni tehetségünk szerint mi, turisták is, akik eddig is ez az elvet vallottuk, magunk között már régen meg is valósítottuk. Ennek egyik módja, eszköze volna az erdélyi turisták szövetsége.

Az erdélyi turisták szövetségének megalakításához az első teendő egy erdélyi turista- és idegenforgalmi kongresszus előkészítése és összehívása volna. Ezen a kongresszuson összegyülnének a turistasággal és idegenforgalommal foglalkozó hatóságok, szervezetek, egyesületek, érdekképviselők kiküldöttei, előterjesztenék és megvitátnák a hatáskörükbe tartozó kérdéseket, döntéseket hoznának a teendőkről és meghatároznák sorrendjüket.

Egyik legfontosabb kérdése volna például az elhagyott menedékházak, védőkunyhók, katonai őrházak, megfigyelő tornyok, vadászházak állapotát, tulajdonjogi helyzetét megvizsgálni és ennek alapján javaslatot tenni ezeknek az építményeknek a köz (a turistaság és az idegenforgalom) céljaira való igénybevételére, rendbehozására, felszerelésére és használatára.

Ugyancsak ennek a kongresszusnak, ill. kiküldendő szakbizottságának volna föladata a fürdőhelyek, üdülőtelepek állapotának számbavevétele, az esetleg gazdátlanul maradt nyaralóknak a köz céljára való lefoglalása, hogy azokon a helyeken, ahol eddig csak a tőkés társadalom sokpénzű vagy nagyjövedelmű egyedei jelenhettek meg és pihentethették amúgy sem túlságosan fáradt tagjaikat, most végre a kemény, robotos munkában

elnyűtt emberek is pihenhessenek és nyerhessék vissza testi erejüket a további munkára.

Ezt annál könnyebben meg lehet majd valósítani, mert a szegény embernek nincsenek teljesíthetetlen igényei. Ő nem kíván luxus-szállót, sem háromfogásos reggelit, ötfogásos ebédet, pezsgős vacsorát; megelégszik egy egyszerű fekvőhellyel, még ágyneműt, lakarót is viszen magával, ha a szükség úgy hozza magával, beéri egy pohár tejjel, jó, barna búzakenyérrel, délire kétfogásos tápláló ebéddel. Ezenkívül nem kíván mást, csak esendőt a gép zakatoló, kábító lárma helyett, napfényt és friss levegőt a gyár, a műhely nehéz, áporodott párája helyett.

A gyógyhelyek, üdülők, menedékházak, a turistaszágra termelt területek, ahol mindez, a csend, a napfény, a levegő és a víz megtalálható, legtöbbször olyan helyen vannak, ahol Erdély legszegényebb népei laknak, például a mócok, a székelyek. Ezeknek a turistaalkotásoknak rendbehozatalát, berendezésének elkészítését ezekre az emberekre kell bízni: ők termelnék ki a munkához szükséges nyersanyagot, követ, fát, földet, stb. és ők is dolgoznak föl. Őket kellene alkalmazni a házak gondnokául, felügyelőjéül és ők vállalhatnák el a nyaraló munkásoknak élelemmel való ellátását is. Bizonyosak vagyunk benne, hogy nem élnének vissza megbízásukkal, nem zsarolnák meg vendégeiket, mert nem akarnának néhány hét alatt meggazdagodni vagy az egész évre valót megszerezni, mint a hajdani luxus-szállók, villák tulajdonosai, bérlői és vállalkozói.

És milyen kitűnő alkalma nyílnék a munkásságnak, hogy nyári üdülésének napjait ismeretszerzésre is fölhasználja. Megtekintené a környék nevezetességeit, végigjárna hozzávaló turistatérkép segítségével a kirándulólhelyeket. Ha évenkénti más és más helyet választana szabadságának eltöltésére, egynéhány év alatt egész Erdélyt megismerné, még pedig úgy, ahogyan minden erdélyinek illenék megismernie: a saját szemével. Már pedig Erdélynél ideálisabb, turistaszágra alkalmasabb területet keresve sem lehet találni. Ezt nem a lokálpatriotizmus mondatja vélem, hanem megmondották és megírták az itt járt elfogulatlan külföldiek. Azt is mondták, hogy nem is túlságosan sok, de okos befektetéssel második Svájcot lehetne belőle teremteni; csak jó közlekedő vonalak, tiszta szállók és emberséges árak kellenének hozzá és ezenkívül a turistaszág művelésére, a természeti szépségek fölkeresésére jól jelzett utak és jól elhelyezett menedékházak, a nehezebben járható vagy elrejtettebb helyek meglátogatásához pedig képzett vezetők. Mert az üzleti vállalkozás kevésre becsülheti a kispénzű turistákat, de tudjuk, hogy az igazi hírvivők, a jó hírt terjesztők éppen ezek a turisták, nem pedig az előkelő és gazdag látogatók, akiknek semmi sem elég jó, semmi sem elég szép, akik azt hiszik, hogy pénzükkel a fitymálás, becsmélés jogát is megvásárolták.

Ez volna az útja Erdély megismerésének, de egyúttal a benne lakó népek megismerésének is. A megismerés egymás kölcsönös megértését és megbecsülését eredményezné, vagyis az igazi megbékélést, ez pedig mindnyájunknak vágya és célja.

Ezért volna sürgősen szükség arra a turista- és idegenforgalmi kongresszusra, hogy mindezt az országos fontosságú munkát megindítsa.

Beke Lajos

Turista notesz

2. Téli tájkép júliusban

Második utamat ez év július 4-én tettem a Kis-Magurára. A déli órák rekkenő hősége már sejtetni engedte, hogy alighanem zivatar lesz a szépnek induló túra vége. D. u. 2 óra tájban a sűrű erdő fölött is láttuk a lilás fekete fellegeket, melyek végigszáguldtak a Szamosvölgy fölött. Rendkívül heves villámlás és szakgatott dörgés jelezték a nehéz időt. Magunk szerencsésen megúsztuk a dolgot szárazon, mikor azonban az Árpád-csúcs és Kis-Magura közötti csúpasz nyeregre kiértünk, megdöbbenően érdekes látványnak voltunk tanui. Gyalutól a Szénafüvekig hófehér lepelbe öltöztek a hegyek. Vastag jégtakaró szemfedője alatt valóságos téli táj júliusi anakronizmusát fényképeztük lázas izgalommal, majd sietve másztuk meg a Magura csúcsát, hogy innen páratlan körképben táruljon elénk a júliusi jégverés ijesztő nagyszerűsége.

A Tordai-hasadék, Székelykő, Bedellő, Zsidovina, Szkerisóra vonalon hatalmas görgő vihar száguldt. A Szamosvölgy fehéren terítve a borsószem nagyságú jéggel. A lilás-fehér hegyhátak felett érdekes felhőképződést figyelhattunk meg. Az erős lehülés miatt ezek felett a jéggel borított felületek fölött kicsapódott a levegő nedvessége s egészen alpesi jellegű felhőképződés indult meg a Szent Pál tető és a Csigadomb felett.

A februárvégi tájkép egészen a késő esti órákig kísért bennünket hazafelé tartó utunkban.

3. Gólyák korai elvonulása — Sarló és kalapács egy fa törzsén

Harmadik kismagurai utam természetrajzi érdekessége volt annak a 4—500 főnyi gólyacsoportnak megfigyelése, mely a Gorbóvölgy—Havasbükke irányban húzott egyenesen D-Dny. irányba. Tekintettel arra, hogy a megfigyelés augusztus 12-én történt, ez a korai vonulás egészen érdekesnek tekinthető. Valószínű, hogy a meglehetősen száraz nyár miatt keltek útra azok a gólyák, amelyeknek életere kiszáradt s így táplálékhoz nehezen juthattak.

Túrám másik érdekessége az a fa volt, melyet a Szelicsei-út mentén figyeltem meg. Egy jól fejlett tölgy törzsébe valaki évekkkel ezelőtt (a törzsbe vésett szám alapján 1936-ban, hatalmas sarló és kalapács jelképet vágott bele. A felburjánzó sarjszövet körülötte a vágást s ma messzire világítóan kitűnik a különös heraldikai érdekesség. A jelvény nagysága meghaladja az 1 m-t.

* * *

Három kismagurai túrám érdekességei után nem titkolt bizakodással készülök a negyedikre, — hátha ez is anyagot szolgáltat majd turista noteszem számára.

X. Y.

HÍREK

Kirándulás leírására vonatkozó ifjúsági pályázatunk határidejét folyó évi szeptember 15-éről *október 31-ére* halasztjuk, minthogy értesüléseink szerint az iskolai év a szokásos időben, szeptember első felében nem kezdődhetik el.

Többek érdeklődésére azt is közöljük, hogy a pályamunkákhoz tiszta fényképeket, ízléses rajzokat is lehet csatolni: ezek a munkának csak előnyére szolgálnak.

Az egykori Gyopár T. E. egy-két tagja aziránt érdeklődött egyesületünk vezetőségének egynéhány tagja előtt, egyelőre magánbeszélgetés formájában, nem volna-e lehetséges az Erdélyi Népi Kárpát Egyesület kebelén belül egy *Gyopár-csoportot* alakítani. Ez a kérdés egy alkalommal már szóba került a választmány előtt is, akkor azonban levették a napirendről, minthogy az Egyesülési Alapokmány 6. pontja ezt mondja: „Az új egyesületnek minden más szervezési és ügyviteli kérdését a testnevelési tanács rendelkezésének bevétele után és utasításai alapján ezután megszerkesztendő alapszabályok fogják tartalmazni.” Ezek az alapszabályok azonban még nem készülhettek el, így a csoportok alakulásáról sem rendelkezett.

De nem tárgyalhatta a választmány a kérdést azért sem, mert nem a csoportot alakítani szándékozó tagok terjesztették elő; az előadónak erre valóságos megbízása nem is volt, csak beszélgetés közben szerzett ilyen szándékról tudomást. A választmány különben is aggodalmasnak tartotta, hogy éppen a fuzionált egyesületek egyikének tagjai óhajtanak a régi néven csoportot alakítani. Könnyen az lehet a dolog látszata, hogy a csak most összefogott egyesületek már is szét akarnak bomolni.

A mostan folyó megbeszélések

azonban arról látszanak meggyőzni, hogy ilyen bomlási folyamatról szó sincsen. A Gyopár T. E. egykori tagjai valamilyen formában meg szeretnék menteni azt a nevet, amelynek jegyében oly sok és felejthetetlen órát töltöttek, és főnn szeretnék tartani a régi tagok szorosabb kapcsolatát is, azonban az ENKE-ből való kiválásnak még a gondolata nélkül is. Így ismerve a dolgokat, ebben a szándékban semmi olyan tényező nincsen, ami az Erdélyi Népi Kárpát Egyesület érdekeit sértené. Viszont az sem valószínű, hogy a testnevelési tanács majdani rendelkezései lehetlenné tennék az alapszabályok ilyen értelmű megszerkesztését.

Székely Géza, az E.K.E. csíkszéki osztályának sok éven át tevékeny ügyvezető alelnöke nemrégén hazakerkezett Csíkszeredába. Ez év márciusában a Dunántúl hadifogságba került, Foksányba vitték, onnan bocsátották szabadon mint hadirokkantat. Hogy öröme teljes legyen, odahaza már várta felesége és leánya; mindketten Budapesten élték át a háború utolsó szakaszát és a fől-szabadulást.

Most aztán minden reményünk megvan arra, hogy Csíkban is megindul osztályunk újjászervezése és ezzel együtt az eleven turistaélet.

Egyesületünk tagjait és folyóiratunk előfizetőit kérjük, hogy *lakáscímük megváltozását* titkári hivatalunkkal (Jókai-utca 2. szám, II. emelet) minden esetben és haladéknélkül közölni szívesek legyenek, hogy meghívóink, értesítéseink, folyóiratunk szétküldésében fönnakadás vagy zavar ne keletkezzék.

A tagsági díjakat a választmány határozata és az általános szokás szerint negyedévenként és előre, de legkésőbb minden negyedév első hónapjának (január, április, július és október) 15-éig kell az egyesület pénztárába (Jókai-utca 2. szám, II. emelet) befizetni.

EGYESÜLETI ÉLET

Kirándulásaink augusztus havában. A szokatlanul nagy meleg nem igen kedvezett a kirándulásoknak, ebben a hónapban mégis két komolyabb, ha nem is nagyszabású vállalkozásról számolhatunk be.

Augusztus 5-én az előző napi tartós zápor ellenére, **Balázs Gyula** vezetésével egyesületünk 5 tagja kereste fel az aznapra kijelölt **Cérnaforrást**. Menet érintették a Szent János-kutat, hazafelé a Gorbó-völgyön át tartottak. Az út hossza kb. 14 km volt.

Augusztus 12-én ismét a **Cérnaforrás** volt turistáink főcélja, a nagy meleg miatt azonban csak 13-an jelentek meg az indulásra kitűzött időben. A társaság most a Gorbó-völgy felé vette útját, hazafelé a Szent János-kút érintésével indult el. A társaság 3 tagja közben a Vadászok fájának helyét és a **Vadászok forrását** is fölkereste, ill. megkereste, mert az erdőirtás következtében olyan sűrű bozót ölelte körül a vállalkozókat, hogy alig tudtak belőle kibontakozni, és csak **Miháli László** kitünő tájékozódó képességének és biztos helyismeretének köszönhető, hogy mégis célhoz értek. Vezető **Matejovics Antal**, az út 14 km, ill. 18 km volt. — Egy másik, 9 tagú társaság **Czirják Károly** vezetésével a **Szamos mentén** fürdő-kirándulást rendezett. Mindkét kirándulást megzavarta a délután hirtelen támadt zápor.

Augusztus 11-én **Györke Márton** vezetett egy 5 tagból álló kis csapatot a **Tordai-hasadékba**. Délután indultak el Tordáig autóbusszal, onnan a szállók mellett vezetők úton a hasadékig gyalog. Elég későre, 1/2 10 órára értek oda, és **Pop Stefan** molnármesternél kaptak szíves szállást. Másnap végigmentek a hasa-

dékon, aztán fölkerültek a Kövesbércre, leszálltak az **Oszlopos-barlangba**, úgy tértek vissza a szindi malomhoz. A délutáni tordai autóbusszal jöttek haza. Az autótút 62 km, a gyalogé kb. 20 km volt.

Augusztus 19-én a régen nem látott **Szucsági-forrás** volt a végső cél; ezen a kiránduláson **Vámszer Géza** vezetésével 15-en vettek részt. Az időközben elposványosodott régi forrás helyett a **Bongár-patak** felső forrásánál telepedett le a társaság. Délután két csapatra szakadtak, 8-an a patak völgyén leereszkedve, fürödni mentek a **Szamos gátjához**, 7-en a **Szamos mentén** tovább haladtak, megkóstolták a **Dr. S. Casu** (1936) forrásvizét, letelepedtek a **Hajtásvölgy** aljában és ott várták meg a hazamenetelre alkalmasabb hűvösebb órát. Az út hossza kb. 18 km.

Augusztus 18–22-én egy négytagú csapat a **Tordai-hasadékba** és a **Székelykőre** tett kirándulást. Erről részletesebb leírás számol majd be olvasóinknak. Vezető **Wolff Sándor** volt.

Augusztus 26-án 21 turista gyűlt egybe, hogy **Györke Márton** vezetésével részt vegyen a **Györgyfalvára** és a **Csoltra** tervezett kiránduláson. Az első pihenőt a **Városerdő** szélén, a **Határpatak** medrében lévő forrás közelében tartották. **Csoltra** déltájban érkeztek föl, rövid pihenő és körütekintés után leereszkedtek egy tanyai kúthoz ebédelni. Utána a társaság két ágra szakadt, az egyik része **Györgyfalva** felé tért haza, a másik, a többség a **Seregélyes** érintésével, **Feleken** és a **Kolozsvári kilátón** át a **Bükkbe** ment és csak alkonyatkor indult haza. A megtett út 24, illetve 28 km körül volt.

Bartalis István

OLCSÓ
ÉS JÓ!

készruha és mérték-
szabósága Kolozsvár
Egyetem-utca 1. sz.

ANGYAL DROGÉRIA

Cluj-Kolozsvár,
Dózsa-utca 23.

Alapítva: 1910.

FÜLÖP GÉZA

fűszer-, esemege
és gyarmatáru
üzlete

Kolozsvár, Széchenyi-tér 19. szám

Eredményt ér el,

ha az

„ERDÉLY”-ben
hirdet

Goldstein I.

Kolozsvár, Dózsa György-utca 18

Textil-, rövid- és
kötöttáru-üzlet

Major Ilona

Cluj-Kolozsvár,
Str. Deák Ferenc-utca 20.

Mode de dame și tricotaj

Női divat, kötött és textil

Lakását izléseesen festi

MIHÁLY EMIL
szobafestő és mázoló
Horea-út 5, II. emelet

Játékáru
Sportfelszerelési
cikkek

CSEGEZINÉL, Unió-u. 24

DERMATA-MŰVEK

Bőr- és Cipőgyár Rt.-T.

KOLOZSVÁR

Minerva

Central University Library Cluj

Nyomdai Műintézet Rt. Kolozsvár

Igazgatóság és üzemek: Brassai-utca 7. szám. Telefon: 4-33

Könyv- és papírkereskedés: Szabadság-tér 8. Telefon: 4-34

Könyvnyomda / Könyv- és papírkereskedés

Könyvkiadó és lapkiadóvállalat

Könyvkötészet / Cinkográfia / Vonalozóüzem

Üzletikönyv-gyártás / Borítékgyártás

Domborcímke-gyártás / Bélyegzőkészítés

